

AJUNTAMENT DE GIRONA. CROD [IMPRENTA FRANQUET, ED.]

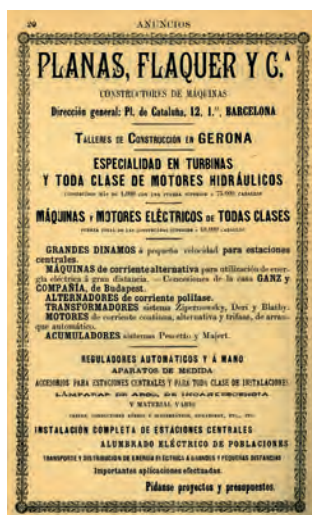
Primera ciutat de l'Estat amb enllumenat públic

Girona compleix 130 anys d'aquest servei

Molts llocs al món es disputen el mèrit d'haver estat els primers de fer servir llum elèctrica als seus carrers. A Lió, el 1855, ja s'havia fet una provatura amb una làmpada d'arc. El 1877, el rus Pàvel Nikolàievitx Iàblotxkov havia fet una demostració, als parisencs Magasins du Louvre, d'uns fanals amb bombeta d'arc perfeccionada de la seva invenció. Cal tenir en compte, però, si parlem d'instal·lacions puntuals, experimentals o permanents.

DANI VIVERN > TEXT

>> *Pujada de Sant Feliu. A l'esquerra, fanal del 1885, model Planas, Flaquer y Cia., empresa que instal·là l'enllumenat públic elèctric a Girona, l'any 1883.*

París va fer servir l'electricitat per il·luminar provisionalment alguns espais, el 1878, per a l'Exposició Universal. La cosa no donava gaire de si, perquè es funcionava amb corrent continu i els acumuladors no tenien prou capacitat. Portar energia elèctrica a distància amb el corrent continu era ineficaç i limitat. Van solucionar el problema Thomas Edison i, sobretot, Nikola Tesla, el veritable impulsor del corrent altern (CA), actualment d'aplicació universal. Ha costat, però finalment s'han reconegut a Tesla els mèrits dels quals Edison s'havia apropiat. El problema d'aquest inventor, nascut el 10 de juliol de 1856 a Smiljan (actual Croàcia), és que mai enviava articles tècnics a la comunitat científica. I, a més, Edison no suportava que Tesla, aleshores tècnic a les seves ordres, el superés en genialitat.

La ciutat romanesa de Timișoara va ser la primera d'Europa de posseir enllumenat públic, inaugurat el 12 de novembre de 1884.

El 1881, amb motiu de la visita del rei Alfons XII, Comillas (Cantàbria) va il·luminar els seus carrers amb 30 fanals, alimentats per un generador portat des de Barcelona.

La indústria elèctrica s'iniciava a Espanya a l'entorn de 1873, amb la primera central a Barcelona. Dos anys més tard es fan proves d'il·luminació en carrers de Madrid. Seguirien les ciutats de València, Saragossa, Bilbao, Haro, Jerez de la Frontera... Però, el 1886, Girona ja s'havia convertit en la primera ciutat de l'Estat que il·luminava tots els seus carrers amb corrent altern, en haver-se dotat d'una infraestructura completa d'enllumenat públic.

Ediciones Aguilar, en un volum d'estadística titulat *Geografía Económica* (1954), fa referència a l'efemèride: «En 1886, Girona era la primera població del mundo iluminada con corriente alterna». La nota exagerava, perquè —com hem vist— ja hi havia precedents a d'altres països.

El 1886, Girona ja s'havia convertit en la primera ciutat de l'Estat dotada d'una infraestructura completa d'enllumenat públic amb corrent altern

AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI (AUTOR DESCONEGUT)

Una nit electrizant

El 7 de novembre de 1943, amb el pseudònim Gracián, es publicava un article a *Los Sitios de Gerona* titulat «Los albores de la electricidad en Gerona». En to una mica irònic, s'hi explicava com s'havia gestat, quasi 60 anys abans, aquella innovació: «El concejal don Andrés Tuyet tomó a pecho la realización del proyecto y se encargó de todas las gestiones, que no fueron pocas. [Hi havia] la oposición sorda o declarada de la Compañía del Gas, que era la que entonces tenía a su cargo el alumbrado público. (...) El primer gran ensayo tuvo efecto el año 1885 con la instalación de cinco focos de arco voltaico en la plaza de las Coles. El señor Tuyet (...) tuvo la debilidad, muy explicable, de comunicar "en secreto" al alcalde señor Massa la noche y la hora en qué tendría lugar el ensayo. El Sr. Massa lo dijo también "en secreto" a los concejales. Seguramente que estos lo dijeron también "en secreto" a sus mujeres y acaso a sus amigos. Y efectivamente, la noche del estreno, a la hora señalada, la Rambla estaba atestada

de público. El único que no estaba era el señor Tuyet, pues su afán le reclamaba en la central misma, para presenciar las maniobras de los técnicos. Y el tiempo iba pasando y los focos no se encendían; la gente ya se impacientaba y comenzaban a brotar indirectas (...). El Sr. Tuyet iba acumulando también electricidad en sus nervios (...) No pudiendo aguantar más, se marchó de la Central y se paseaba solo por la muralla fumando cigarros; por fin, ya cerca la medianoche, iluminóse mágicamente la Rambla y un jubiloso vocerío anunció la buena nueva a toda la ciudad».

Les petites centrals del riu Ter, des de Susqueda fins més enllà de Flaçà, van ser essencials per arribar a aquesta fita. Una part de l'energia que s'hi generava per a la indústria es va aprofitar per a la il·luminació dels carrers. A Girona, l'empresa que adquirí la patent per fer-la instal·lació va ser Planas, Flaquer y Cía. Girona deixava enrere el gas i entrava lluminosa al segle XX.

Dani Vivern és periodista.

>> *Exteriors dels tallers de construccions mecàniques i elèctriques Planas, Flaquer y Cía., al carrer Indústria de Girona. any 1900.*

(Adaptació d'un treball inèdit de Josep M. Arjona Zamorano)

Les petites centrals del riu Ter, des de Susqueda fins més enllà de Flaçà, van ser essencials per arribar a aquesta fita